

CAP. III.

DE BONI PASTORIS IUSTITIA

Iam ut ad administrationem iustitiae, quae *regnum fundamentum*¹ a S. Scriptura dicitur [ac revera non tantum prophani regiminis, sed et ecclesiastici quam maxime principium est] pertractandam deveniamus, propositi nostri ratio postulat. Enimvero ut Pastores sacro veluti officio teneantur haec ipsa iura revereri, quod *iustitia ius suum cuique tribuens*² praestat, de qua scriptum legimus: *iustitia Rectorum liberabit eos*³. Propterea animarum Curatores veluti sibi dictum illud existiment: *Facite iudicium et iustitiam*⁴.

Porro iustitia, nostrae tractationis argumentum erit; in qua, tamen, illam minime ab aequitate seiunctam volumus, quae illius voluntatis adeo temperat imperia ac agenda adeo componit, ut numquam ad illud summum ius [quod summa iniuria a Tullio rectissime dicebatur, atque, toto caelo, ab evangelica distat mansuetudine] pertingat, immo ne adnitatur quidem. Coeterum, omissis philosophicis ac iuridicis subtilitatibus [quae in hac tractatione practica minime opportunum sibi locum invenirent], de actuosa tantum iustitiae parte, negativa nempe ac positiva solliciti sumus. Qua agendi ratione, non quidem tricis vitandi commoditate, sed maxime brevitatis ac perspicuitatis gratia, incedendum nobis visum est.

Articulus I.

DE BONI PASTORIS CORRECTIONE GENERATIM.

Quemadmodum sua peritus arte agricola non tantum situs, solis ac alimenti varietatem vitibus excolendis opportune distribuit, sed etiam, supputatione usus, foliis ramisque superfluis ac noxiis illas exuit, caeteraque contraria sollicite depellit, ita Pastor bonus, quandoque christi fideles admonere ac corrigere [etsi cum charitate maxima] pro opportunitate debet.

¹ Prov. VIII, 16.² S. Thom. II° II^{ae}, q. 53, ad I.³ Prov. XI, 6.⁴ Jerem. XIII, 3.

§ I. — De correctionis necessitate ac obligatione.

SUMMAE RERUM. — 122. De correctionis Pastoralis in regimine necessitate. — 123. Officium corrigendi fideles quam graviter Pastori imponatur. — 124. Huius obligationis fontes qui sint. — 125. Quaedam in re excusationes refelluntur. — 126. Conclusio.

122. — Generalem humanae misellae naturae condicionem considerantibus indolem, christifidelium correctionis necessitas aperto patebit. Humana, enim, natura [Protoparentum sauciata peccato] adeo ad malum semper prona est ut, nisi Divinae Gratiae adiumentum ac proborum hominum emendationes multum accedat, vix per iustitiae veritatisque semitas incedere valeat. Enimvero, *postquam a Paradisi gaudiis expulsum est genus humanum, in istam peregrinationem praesentis vitae veniens, caecum cor a spirituali intellectu habet*¹. At in re nota haud immorari praestat.

123. — Gravissimum quo Pastores subditos corrigendi debitum detinentur ex dictis effluit, ut et Gregorius aperte fatetur scribens: *Suscepti regiminis curam constringimur officii nostri sollicitudinem vigilanter extendere, et fratrum nostrorum animos sermone admonitionis instruere, ut nec ignorantes praesumptio prava decipere, nec scientes dissimulatio quaedam valeat excusare*². Suorum, enim, fidelium animae [de quibus tremendo iudicii in die arctissimam rationem redditurus Pastor est], apostolatus adiumentum, proximorum omnium aedificatio, [quae a correctione pendent] Praeposito concredita sunt; quae si quoquomodo negligat, non Pastor sed mercenarius, immo et proditor ipse erit.

124. — Sed huius debiti fontes persequi nostrum est, quae his paucis redeunt:

a) Non ex caritate tantum, sed et iustitia ad correctionis officium Pastores tenentur, ut Angelicus perbelle monet Doctor scribens: *Duplex est correctio: una quae est actus caritatis quae specialiter tendit ad emendationem fratris delinquentis per simplicem admonitionem, et talis correctio pertinet ad quemlibet caritatem habentem, sive subditus sit, sive Praelatus. Altera quae est actus iustitiae per quam intenditur bonum commune..., et talis correctio pertinet ad solos Praelatos, qui non*

¹ S. Gregor. Magn. in *Cantic. Cant.*, in proem.² *Epist. Lib. IX, Indict. II, Epist. 68 Ad Eusebium Thess.*

solum debent admonere, sed etiam corrigere puniendo¹. Pergens vero S. Doctor, hanc Pastoris corrigendi obligationem adeo urget ut et occasionem ad hoc quaerere iubeat, ut, nimirum, debitori creditor ad solvendum quaerendus est. Enimvero fraterna correctio a pastorali omnino diversimode se habet: dum, enim, prima ad certos emendandos errores movet, altera vero dubios quoque, nonnumquam, spectare poterit. Si vero privatus fidelis [praeter supremae necessitatis rationem] ut fratrem corripiat, haud grave subire discrimen cogitur; Pastor autem [ut Soti aliorumque Doctorum sententia est] venialem quoque praepedire culpam, posita quoque vita, tenetur. Nec satis, sed privati corripiendi officium, emendationis spe cessante, omnino cessat; Pastorem vero vel contra ipsam spem manet. Tandem, evangelicum iuxta praeeptum, si aequalis et fratrem interdum corripere et Ecclesiae denuntiare peccantem tenetur²; Pastor vero et minitari, et [si opus fuerit] animadvertere ut culpa tollatur, atque commune bonum sarciatur, ex conscientiae debito adstringitur. Profecto *bonis subditis bene vivere ad salutem sufficit; Praelatis vero propria vita non sufficit³; quia eorum officium sua solum flere non sufficit, nisi et de alienis sollicitudinem gesserint⁴.*

b) Correctionis officium neque locorum, neque personarum patitur limites, illud iuxta Apostoli: *sapientibus et insipientibus debitor sum⁵*. Non tantum, igitur, mali, sed et boni cum cadunt admonendi sunt, ne, inscitia vel malignitate, ad peiora proruant. — Ut vero Pastoris vigilantiae munus fideles omnes afficit, ita et locos omnes spectat; nam *quid prodest cuncta munisse, si per unum locum perniciosus hosti praebetur accessus?*⁶ Dum vero fidelibus extra canonicam degentibus Pastor prospicit, nec domesticorum obliviscatur, quorum culpa [si habeantur] non tantum subditis, sed et Pastoribus ipsis magnum saepe afferunt detrimentum. *A domesticis inchoare volumus disciplinam, ut reliquos pudeat errare quando nostris nos cognoscunt excedendi licentiam non praebere⁷*. Se suo in loco ad rem plura⁸.

c) Ad corripiendum Pastor a deo tenetur ut si omittat, Deo coram ac Ecclesiae alienae culpa sponsor efficiatur. Nam, *cum in subiecto peccatum non corrigitur, in eos qui praesunt sententia retorquetur*

¹ II, II^{ae} q. 33, art. 4.

² Cfr. Matth. XVIII, 15, 16, 17.

³ S. Gregor. Magn. *Epist.* Lib. XII, Indict. 5, Epist. I. *Ad Dominic.*

⁴ Id. *Moral.* Lib. XIV, Cap. 5.

⁵ *Ad Roman.* I, XIV.

⁶ S. Gregor. Magn. *Epist.* Lib. IX, Indict. II, Epist. 106. *Ad Syagrium.* ecc.

⁷ Cassiodorus, Lib. X, *Epist.* 5.

⁸ Cfr. indic. alphabetic., *Ancilla, consanguinei.*

tur¹; enimvero qui emendare potest et negligit, particeps procul dubio delicti se constituit². Pastoribus, enim, dictum est: *custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius³*; et recte sane, quum ipsi *pervigilent quasi rationem pro animabus... reddituri⁴*. Nil mirum, igitur, si Pastores boni, ne si a pravorum correptione cessaverint pro eorum damnatione puniantur, valde metuant; si cum ad verba invectiois inflamantur, inviti quidem veniunt, sed tamen hanc defensionem sibi apud districtum Iudicem praeparant. Quod lacrymabilis Heli historia nos docet, qui de filiorum culpa damnatur cuius peccata nulla referuntur⁵. Praepositos, enim, multos perire quia quod alii admittunt illis imputatur D. monet Augustinus, et si non corrigant delinquentes illud Ezechielis locum obtinet: *Si non fueris locutus ut custodiat se impius a via sua, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram⁶*.— Tandem pastoralis regiminis munus potiusquam honor, onus habendus est, et si quis christifidelium neglexerit correctionem, potestatis sibi collatae non ad eorum, sed ad suum abuteretur commodum, quod sane iniquum. At *tollite ab eo talentum* [ait Dominus] *et inutilem servum eicite in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium⁷*. Paroeciae, cum castris, vel munitis oppidis quorum ex vallis vigiliae constitutae proditores ab ingressu praepediunt, vel immissos forte depellunt, iure meritoque comparantur. Quamobrem ut qui notos sibi proditores tuentur fractis acramenti rei habendi sunt, ita Pastores qui sua e Paroecia [in quantum prudentia suadet] culpas expellere neglexerint, maiestatis rei apud Deum ac ipsam Ecclesiae efficiuntur.

125. — Ad hanc effugiendam obligationem quaedam, interdum excusationes a quibusdam in medium afferri solent, quas refellere nostrum est. Quidam enim aiunt:

a) Si fidelis corripuerim ingratus ei efficiar; sed si Pastor recte sapit, nec christifidelium humilitatem, nec eorum superbiam formidat. Ut vero medicus qui tunc tantum ferro et igni uteretur cum grata aegrotanti reputaret haud laudandus esset, ita Pastor qui in fidelem tunc tantum animadverteret cum gratam ei correctionem aestimaret, improbandus esset. Frustra, enim, correctionem gratam fore subditis Pastor confidat: quis facile invenitur qui velit reprehendi, et ubi est

¹ S. Gregor. Magn., *Homil. in Ezechiel.* Lib. I, Hom. 11.

² Id. *Epist.* Lib. XI, Indict. 4, Epist. 69, *Ad Brunehild.*

³ III Reg. XX, 39.

⁴ *Ad Hebr.* XIII, 17.

⁵ Cfr. I Reg. IV.

⁶ 18, 338.

⁷ Matth. XXV, 38.

ille sapiens de quo dictum est: *argue Sapientem et diliget te?*¹ Numquam tamen ideo non debet reprehendere, corripere subditum ne securus tendat ad mortem? *Sicut nitrum aspersum aceto crepitat, ita cor... aqua sapientiae salutaris aspersum, id est, quantumcunque suavi correctione tactum, ebullit irascendo, et crepitat murmurando*². *Correctio pertinens ad Praelatos non est dimittenda propter turbationem eius qui corrigitur*³ Angelicus docet. Crudelitas, enim, est non misericordia misericordem esse ubi severitas est necessaria; homicidium est mitem esse et segnem ubi in suam animam crudelis fidelis extat. *Qui proximi mala respiciunt et tamen silentio linguam premunt, et quasi conspectis vulneribus, usum medicaminis subtrahunt, et eo mortis auctores fiunt! quo minus quem poterant curare noluerunt*⁴. *Oh! infelix amicitia quae illum quem diligit tacendo diabolo tradit!*⁵ *Noluit David contristare spiritum Amos quoniam diligebat eum*⁶, illumque in ruinam corruere sinit. Iacob Ruben non corripuit, qui itaque libito faciens [paternum foedando talamum] *principium doloris eius*⁷ factus est. Heli filios quos diligebat admonere recusavit, et reprobatus est⁸; Prophetae videntes falsa et stulta quae in Sanctam Civitatem perpetrabantur, ne Ierusalem contristarent, non aperierunt iniquitatem suam ut eam ad poenitentiam provocarent, et ut Israelitici Populi proditores a Sacris renuntiantur Litteris⁹. — Expedi itaque ad rectum pastoralis regiminis exercitium praeclara fortitudine uti, cuius tantum ope humani metus vincuntur; si, enim, popularem quaerendo gratiam, *ab increpatione reticemus quia contra nos insurgere derisoris odia formidamus, non iam lucra Dei, sed nostra quaerimus*¹⁰. Idcirco Pastor bonus, sciens quia etsi fideles ad tempus adhortatio sua contristat, postea tamen [deposita contentione] laetificat, *quidquid prodesse potest facere, Deo auxiliante, nequaquam omittat*¹¹. Reliqua vero Deo committat, qui non an fidelibus placuerit, sed an suo officio rite satisfecerit illi exposcet. Quod et Apostolus nos docet aiens: *si adhuc hominibus placerem servus Christi non essem*¹²; quin immo ad Corinthios scribit: *Etsi contristavi vos in epistola, non me poenitet: etsi poeniteat, videns quod epistola illa [etsi ad horam] vos contristavit, nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati*

¹ Prov. IX, VIII.² Ug. Card., *Sup. Prov.* Cap. 25.³ II^a II^{ae}, q. 33, art. 6.⁴ S. Gregor. Magn., *Regula Pastoral.* Par. III, Cap. 1.⁵ S. Ambrosius, in *Apocalyp.* Cap. 8.⁶ II Reg. XIII, 21.⁷ Genes. XLIX, 3.⁸ I Reg. IV, 11.⁹ Thr. II, XIV.¹⁰ S. Gregor. Magn., *Moral.* Lib. XX Cap. 24.¹¹ Id. *ibid.*¹² *Ad Galat.* I, 10.

*estis ad poenitentiam: contristati, enim, estis secundum Deum...*¹ Tandem nullus Pastor contumacibus subditis carus fit, cuique illa Bernardi iteranda veniunt: *vitia carpens, scio me offendere vitiosos*². Coeterum in voce frementis, apparet spes resurgentis, et si industrias inferius ad rem indiguitas sedulo servaverit Pastor, hanc in correctione ingratitude multum saltem imminuet

b) Optimum christifidelibus praebeo exemplum, pro eis oro et satis est. Verumtamen *ille cui dispensatio verbi commissa est, etiamsi sancte vivat, et tamen perditte viventes arguere aut erubescat, aut metuat, cum omnibus qui eo tacente peribunt peribit*³. Bonum [immo praeclarum] subditis praebeo exemplum [uti diximus] gravissimum Pastoris debitum est; *nisi enim prius in se faces ardeant, alios non succedunt*⁴. At, ut plurimum, hoc non sufficit, et ut Servator Noster *coepit facere et docere*⁵, ita Pastor bonus adeo non solum bona agere, sed et mala in animabus sibi commissis emendare ut linguae suae exhortatione discant quod metuant, et doceantur quod diligant, omnino decet; quod et Apostolus suadet de Praeposito monendo: *Oportet esse... doctorem*⁶. *Non solum mundus, sed et mundans*⁷ Pastor esse debet, et quomodo fideles, verbo docuerit atque emendaverit Deus ab eo expostulabit. — De coetero Pastores qui eo modo operentur, non modo bonum haud praebeo fidelibus exemplum, sed, contra, scandalo eis futuros animadvertendum est. Praecipuum Pastoris munus correctionem ac castigationem esse fideles profecto sciunt, quod si eum negligere conspexerint, et malum exemplum eius ex incuria capessunt. — Neque orationis studium a correctionis officio Pastores excusandos sufficit. Pro certo *nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt qui aedificant eam*⁸, at, dum in corde dormit oratio, vigilet in ore correctio. *Doctores, enim, Ecclesiae Apostoli omnia faciebant, et praecipiebant quae fierent, et corripiebant si non fierent, et orabant ut fierent. Nemo, ergo, dicat non esse corripiendum qui exorbitat a via iusta, sed ei redditum et perseverantiam a Domino tantum esse poscendum: nemo prudens et fidelis hoc dicat*⁹.

c) Etiam si corripuerim nihil proficiam. At an revera nihil in correctione profuturus sit Pastor recogitet; nam nil tam durum quod

¹ II Corinth. VII, 7.² In *Apologia* ad Guillel.³ S. Prosper. Aquit., *De Vita Constantini* Cap. 2.⁴ S. Gregor. Magn., *Epist.* Lib. IX, Indicit. 2 Epist. 121, *ad Leandr. Episc.*⁵ Act. Apost. I, 1.⁶ I Timoth. III, 2.⁷ S. Gregor. Magn., in I Reg. lib. IV, cap. 4.⁸ Psalm. CXXVI, 1.⁹ S. Augustin., *De Corrept.* n. 5.

duriori non cedat, et *nihil est in rerum natura quod diligentia non corrigatur; neque vitium est adeo grave quod, Dei timore, non pervincatur*¹. Non deiciendus, igitur, est animus, neque ex rei difficultate, aut morbi magnetitudine, vel nostrarum virium imbecillitate metienda res est; sed in verbo Domini, cum patientia et spe, ad curationem accedendum². Si, enim, agricultura convertit stirpium qualitatem, et disciplinae assiduitas mitigare potest quaslibet aegritudinis passiones³, et dum in corpore vivitur, nullius est negligenda correctio, nullius est desperanda reparatio⁴. Si Misericors Deus de peccatoris salute numquam diffidit, cur Pastor bonus [qui Eius apud fideles vices gerit] de filiorum emendatione diffidere potest? Aliquos, interdum, dura fronte ac indomito corde, paternis Pastoris argumentis ac admonitionibus recalcitrantes haberi subditos, certum est; at an etiam indomabili animo sint nescimus unde cognoscere quis possit; apud, enim, Deum [qui de lapidibus suscitavit filios Abrahae] non erit impossibile omne verbum⁵. Quis scit si revertantur et ignoscat, convertat et sanet eos? Enimvero, etsi hodie verbis tuis non obtemperet, postea obtemperabit, et si neque secundo vel tertio admonenti obtemperabit, iterum tamen te videns urgentem, forte erubescet et, reveritus tuam curam, ab his quae offendunt desistet... Ne dicere desinas... Non videtis quanta omnium Deus nos longanimitate tolerat, et quomodo quotidie negligimus obtemperare eius mandatis, et neque sic cessat a cura nostra? Simili modo, et nos erga fratres bene affecti numquam faciamus negligentiam, et obluctemur maligno illi demoni ut irritos eius faciamus conatus⁶. — De coetero non peculiaris tantum peccantis, sed et generalis totius paroeciae utilitas in correctione spectanda est: saepe, enim, dum unus corripitur, plurimi emendantur⁷, et quibusdam punitis, plurimi corriguntur⁸; quo fit ut unius afflictio, multorum sit correctio⁹: quod et Apostolus admonet: peccantes argue ut et coeteri timorem habeant¹⁰. Idcirco, etsi correctio nullum apud peccantem sortiatur effectum, attamen apud coeteros salutaris extat, quod sane generali paroeciae bono valde prodest. — Insuper, etsi penitus apud omnes correctio vana fuerit, attamen Pastor ne diffidat, ne sileat, cum curam exegerit ab ipso Deus, non curationem. *Planta, riga, fer curam et tuas explicuisti partes. Unusquisque secundum suum laborem accipiet, non*

¹ S. Augustin., *De Correpti*, n. 8.² Acquaviva, *Industriae*, cap. 1.³ S. Bernard., *De Ordine Vitae*, 4.⁴ S. Ambros., *De Vocat. gent.* Cap. X.⁵ *Luc.* I, 37.⁶ S. Ioann. Chrys., Homil. 6 in *Genes.*⁷ S. Gregor. Magn., *Moral.* Lib. III, Cap. 7.⁸ S. Augustin., *De Genes.* Lib. II, Cap. 1.⁹ Id. *De Correct.* n. 8.¹⁰ *Timoth.* V.

*secundum proventum. Unum est quod te absolvit, si sic egisti cum populo tuo ut possis dicere: Popule meus quid tibi debui facere et non feci?*¹ Ezechieli, cuius admonitiones Populus Dei spernebat, ait Dominus: *Nolunt audire te, quia nolunt audire me*². In quibus verbis magna est consolatio nostra, quia si Omnipotens Deus Prophetam mittens a perverso populo suo verba sua denuntiat difficile audiri, cur nos miseri contristamur cum saepe a fratribus in nostra admonitione contemnimur?³ — Tandem an correctionis inanitas a subditi] pertinacia, vel potius a corrigentis imperitia dependeat, Pastor attente consideret. Saepe, enim, amor proprius adeo oculum mentis claudit vel saltem obnubilat, ut culpam nostram in coeteros reicere contendamus...

d) Si corripuerim scandalum afferam. Profecto, tum in privata, tum in publica admonitione ut bonus eius finis obtineatur, malum vero quod ex ipsa gigni potest devitetur curandum est. At scandalum a correctionis officio numquam retineat, quum Pharisei qui sive Pastor taceat, sive loquatur [eius verba corripiendo, vel silenter reprobando] scandalum accipiant, semper habeantur. At aliter accipienda sunt scandala pusillorum, aliter Phariseorum⁴; et memento non omnium scandalum magnopere esse curandum, iuxta verbum Domini: *Sinite illos, coeci sunt et duces coecorum*⁵ Pastor autem cum in bivio constituitur aut vitandi scandalum, aut iustitiam [fidei ac universae paroeciae debitam] laedendi, nullimode haerere potest. *Melius est, enim, ut scandalum oriatur, quam veritas relinquatur*⁶. Pastor igitur [normas inferius indigitatas adhibens] caute prudenterque agendo, emendationem sine scandalo assequi satagat, vel secus ut fideles de correctione laentur, sed de culpa doleant, omni contendat nisu. *Gaudendum, enim, est de correctione facinoris, dolendum vero de casu fratris*⁷.

e) Etsi ego non corripiam, per alios tamen correptionis munus adimpleo. Correptionum profecto officium non nimium frequenter a Pastore exercendum est, ne metus adeo crescat ut christifidelium in illum amor languescat. Eam ob rem Coadjutoribus uti [qui auctoritatem eius tueantur odiumque ei minuant] optimum, immo, necessarium est. At [attentis circumstantiis] tum per se, tum per alios ad fideles corrigendos,

¹ S. Bernard., *De Consideratione* Lib. IV, Cap. 3.² III, 7.³ S. Gregor. Magn., *Moral.* Lib. XII Cap. 22.⁴ Id. *ibid.*⁵ S. Bernard., *De Praecep. et Dispens.* Lib. IV, cap. 2.⁶ Id. Epist. 44. *Ad Drogon. Monach.*⁷ S. Gregor. Magn., *Epistolar.* Lib. V, indic. X, epist. 58 *Ad Episcopos Hell.*

Pastor adstringitur, et qui correctiones omnes coadiutoribus demandaverit, suo muneri haud rite satisfaciet. Insuper cooperatoribus demandata auctoritas neque caritati, neque iustitiae, prudentiae et observantiae semper prodest; et iustitiae exercitium peculiare ac personale Pastoris munus extat, cui primo et directe christifidelium cura ab Ecclesia commissa est. Pastor, igitur ne, brevi, amarus fundat fletus, quasdam culpas per se, quasdam vero per alios corrigat. Linguae, igitur, vestrae exhortatione fideles discant quod metuant, et doceantur quod diligant.

126. — Ut vero officium deserenti suum excusationes numquam deficient, ita quidam [rosas sine spinis colligere avidi] a correctionis munere nimis facile se eximere contendunt. Si ex his lector sit, ut [in suae mentis sacrario positus] an huiusmodi negligentiae causa non tam in veritate, quam in nimio pacis quietisque amore reposita sit fideliter inquirat, fraterno humilique obsecramus ore. At *pax praesens ita tenenda est ut diligere debeat et contemni, ne si immoderate diligitur, diligentis animus in culpa capiatur. Unde admonendi sunt* [Pastores] *ne dum nimis humanam pacem desiderant, pravos hominum mores nequaquam redarguant, et consentiendo perversis, ab Auctoris sui se pace disiungant, ne dum humana foris iurgia metuunt, interni foederis discissione feriantur*¹. Quantum, igitur, diligat Deum in eo quod beneplacitum eius in se et in aliis promoveat, Pastor bonus ostendat. Nec ab hoc zelo per desidiā mollescat, nec labore fatigetur, nec consiliis flectatur, nec astutiis circumveniatur, nec amicitia, nec blandimentis deliniatur, nec minis deterreatur, nec per diuturnam pravae consuetudinis praescriptionem desperet, quin suum exequatur officium. Qua ratione tantum ex *canis mutis non valentibus latrare*² haud ipse erit, neque cum Propheta ingeminabit: *Vae! mihi quia tacui, vir pollutus labiis ego sum*³.

§ II. — De correctionis difficultate,
ac de quibusdam ad illam exuperandam industriis.

SUMMAE RERUM. — 127. Animadversiones praeviae. — 128. Media ad rem opportuna indigitantur.

127. — Correctionis necessitati gravissimae respondent difficultates quas, ut superentur, tum indigitare, tum ad rem media proferre susceptae tractationis ordo iubet. — *Nihil, enim, correctione diffi-*

¹ S. Gregor. Magn. *Regula Pastoralis*. Par. III, cap. 22.

² *Isaiae*, LVI, 10.

³ *Id.* VI, 5.

*cilius*¹ haberi potest, in qua tanta constantia ac robur, iustitia et clementia, moderatio ac prudentia et caritas opus est [quae perdifficile uno in individuo simul coniunctae inveniuntur] ut, ad invicem compositae, dum iustitia exercetur, caritas non laedatur. Quod plane si spiritualia cum corporalibus comparamus morbis, luculentius apparet. In corporis, enim, medicina, omnia auxiliantur medico; in aegrotante, externis plerumque signis mala panduntur, quos dolor ipse revelat; aegrotus autem quam sanitatem recuperare nil magis cupit: quamobrem alacris ac docilis medico valetudinis desiderio redditur, eumque pharmaca libenter sumendo, in officio suo vehementer adiuvat. Insuper corpus, materiam, nimirum, visibilem ac palpabilem medicus tractat, ac antequam curatoris munus susciperet, longos per annos ad rem rationes studuit. — Contra spiritualibus in morbis adversus correctorem omnia conspirant; mala, enim, adeo profundissima plerumque sunt ut perdifficile detegantur; aegrotus vero ipse sanum se putans, valetudinis recuperationem magis arduam efficit, quia *nemo est insanabilior eo qui sibi sanus videtur*². Tunc fit ut, non modo nulla sibi remedia aegrotus iste expetat, sed ut ea repudiet, vel ut eorum destruat effectus, omni nitatur ope. Eam ob rem aegroti plerumque nolente, obstante, vel saltem haud cooperante spiritualis medicus subvenire cogitur. Pastor vero non materiam sed spiritum tractat, cuius apta cognitio etiam illis qui in spiritualibus curandis morbis incanuerunt, perardua manet. Uno verbo, tum Pastoris, tum corrigentis passiones adversus bonum emendationis exitum adeo conspirant, ut eius assequutionem quam maxime impediunt. — Non tantum, insuper, paroeciam universam, sed singulos fideles corrigendi necessitas hanc difficultatem valde auget. Sed quum haec omnia per se perspicua sint, et ex dicendis clarius pateant, ad argumentum nostrum pressius sumptum statim transeamus.

128. — Ad has exuperandas difficultates media sic paucis perstringimus:

a) Vir Dei Pastor sit, nam si adiunctum est in quo illam Apostoli sententiam, *pietas ad omnia utilis est*³ locum obtinet, correctionis profecto tempus est. Divina, enim, collustrante Gratia, multa quae secus ignoraret Pastor cognoscit, et adeo prudenter ac caritative corrigit ut dum aceto pungit et oleo ungit, dum urit et linit, dum ferit et resarcit, quibus omnibus non sui, sed Dei causam ipse tuetur, ac tam

¹ S. Ioan. Chrysost., *De Correct.* lib. I, cap. 5.

² S. Gregor. Magn., in *Sept. Psalm. Poenit.* Psalm. IV, n. 2.

³ *I. Timoth.* IV, 8.

pie, misericorditer, amanter, immo, fere devote tuetur ut, dum subditum stimulat et blanditur, et ad emendationem suavissime suadet ducitque. *Nihil tam probat spiritualem virum, quam peccatorum tractatio*¹.

b) Bonum exemplum Pastor fidelibus adeo praebeat ut eius vita universa indirectum, at efficacissimum, illis monumentum sit. At de hoc iam diximus alibi².

c) De corrigendi arte erudiatur Pastor, quum persaepe ex admonitione inexperti ducis, in baratrum deductus sit subditus desperationis³. Ut, enim, persaepe, potiusquam morbo, medici inexperientiae aegroti mors tribuenda est, ita, interdum, potiusquam a peccantis pertinacia, a correctoris imperitia emendatio in discrimine adduci potest. Ut, igitur, medicus non sibi doctor est, sed aliorum instruitur doctrina, ita tum ex divinis, tum ex humanis fontibus corrigendi artem Pastor addiscat.

d) Sit Pastor prudens, quum nonnumquam ex imprudentia Pastoris ii qui ad summam virtutis arcem et perfectionis fastigium facile conscendissent evanuerunt..., et, quod deterius est, a sancto proposito resiliunt⁴. Prudens, enim, Pastor leges non multiplicabit vanas, [quarum multitudo christianae observantiae negligentiam suadet, atque frequentes requirit admonitiones]: fideles colet et ab illis coletur, nimiam observantiam haud ipse exiget, sed suavitatem cum severitate, timorem cum amore, iustitiam cum misericordia, munus cum caritate, veritatem cum fide adeo coniunget, singulorum ingeniis necessitatibusque se accommodabit, eis pro adiunctis morem geret, ut multas sibi taedio plenas ac fidelibus ingratas correptiones cavebit, quibus, [sanctae caritatis gratia] pacem paroeciae comparabit. Sed de hoc superius diximus.

Articulus II.

DE CORRECTIONIS CONDITIONIBUS BONO IN PASTORE REQUIRENDIS.

Ad correctionis finem feliciter obtinendum quaedam ex Pastoris parte requiruntur conditiones quas ita indigitamus:

- I) Iustitia,
- II) Discretio,
- III) Caritas.

De his correctionis conditionibus omnibus prae partes agendum.

¹ S. Augustin. in *Epist. ad Galatas*, cap. 6.

² Cfr. indic. alphabetic. *Exemplum, Pastor*.

³ S. Laurent. Iustin., *De Instit. et Regim. Praelator.*, cap. 11.

⁴ Id. *De Disciplin. et perfect. monast.* Cap. 9.

§ I. — De iustitia in correctione servanda, et primum contra alienas ac proprias passiones obsistendo.

SUMMAE RERUM. — 129. Generalis ad rem ratio indigitatur. — 130. Quae propriae passiones in correctione devitandae sint. — 131. Peculiares in re industriae quae. — 132. De alienis in re passionibus devitandis, seu de delatione ac delatoribus. — 133. Delatorum variae species. — 134. Eorum notae. — 135. Quomodo eorum insidiae arcendae.

129. — Pastoralis in regimine nulla res est quae iustitiae flamine magis egeat quam correctio, Pastoribus perardua, animabus vero peringrata. Hoc, enim, in munere si iustitia defecerit, potiusquam assequendae salutis adiumentum, maioris perversionis instrumentum correptio erit. Quod sane, ut per se perspicuum, haud demonstratione eget. — Ut autem correctionis fundamentum iustitia sit, sequentes conditiones Pastorem servare oportet, nimirum:

- a) Suas contra passiones sese munit;
- b) Contra alienas se defendat;
- c) In inquirenda ac discutienda culpa sit iustus.

130. — Suas contra passiones se praemunit Pastor; nam quum mundus ipse esse a vitiis debet qui curat aliena corrigere¹, ut corrector se ipsum primum corrigat omnino decet: enimvero, interdum, non tam fidelium negligentiae, quam correctoris ineptitudini errores tribuendi sunt. Igitur:

a) Superbia in correctione quam maxime devitanda; secus, enim, cum haec veritatis obstaculum ac omnium vitiorum mater sit, iustitiam ipsam funditus conficiet. Tunc, enim, Pastor, dum de culminis reverentia gloriam affectat honoris, summa quae videre nequit, fidelibus nuntiare non potest: quum sub studio corrigendi erumpat libido apparenti, nihil nisi se ipsum corrector spectat, et potiusquam ad emendationem moveat, ad despectum deprimit, atque veluti brevissimo ad gloriam itinere aliorum castigatione utitur. Tunc Pastor tremendus magis quam mitis, iudex quam consolator esse mavult, in se alienae infirmitatis compassionem trahere et christifidelium imbecillitati misereri nescit, et dum caritatis viscera non habet, sub specie iustae increpationis, eorum bonum pessumdat. Enimvero nec culpas ipse distinguit, nec personas spectat; suspiciones pro certitudine habendo, dubia pro certis punit; ut redarguat culpas fingit, et ex fictis culpis sibi puniendi campum parat. Necessae, igitur, est ut Pastor in quibus alios reprehendit,

¹ S. Gregor. Magn. in *I. Reg.* Lib. III, Cap. 2.